

Siromaštvo u SAD

Darko Oračić

Republički zavod za zapošljavanje
Zagreb

Pregledni rad

UDK 304(73)

Primljeno: ožujak 1995.

Članak ukratko pokazuje da niz zakona, propisa, uredbi i mjera iz područja socijalne, radne, trgovinske, porezne, monetarne, stambene, obrazovne i zdravstvene politike te krivičnog zakonodavstva u SAD otežava ili onemogućava zapošljavanje nisko kvalificiranih (mladih) radnika, pridonosi njihovoj nezaposlenosti, reducira realnu vrijednost njihovih nadnica i ukupne kompenzacije za rad, povećava cijene ili stvara nestašice osnovnih dobara i usluga, umanjuje poticaje za rad i samostalno prevladavanje siromaštva, onemogućava stjecanje kvalitetnog obrazovanja i radnog iskustva te potiče ekonomski iracionalno, društveno devijantno i kriminalno ponašanje. Prikazani čimbenici negativno djeluju na društveno-ekonomsko stanje najnižih slojeva i znatno pridonose postojanju siromaštva u SAD.

UVOD

Prema posljednjem izvješću Ureda za census (the Census Bureau), 1994. godine novčani je prihod 39,3 milijuna Amerikanaca (više od 15 posto stanovništva) bio niži od iznosa koji označava službenu granicu siromaštva (Rector, 1995). Siromašni građani SAD primaju jedan ili više oblika državne pomoći: novčanu pomoć, zdravstveno osiguranje, markice za hranu, pomoć za stanarinu, itd. (Moffitt, 1992; McEachren, 1994). Pored toga što postojanje tako velikog broja siromašnih i o državnoj pomoći ovisnih ljudi u najbogatijoj zemlji svijeta predstavlja intelektualnu zagonetku, ono također stoji u očitoj proturječju s tipično američkom vjerom u mogućnost da pojedinac svojim radom i poduzetništvom izdigne sebe i svoju obitelj iz siromaštva i dosegne materijalno blagostanje.

Cilj ovog rada jest pružiti elemente za objašnjenje postojanja siromaštva u SAD ukratko prikazujući neke od najvažnijih čimbenika koji mu pridonose odnosno koji su mu pridonosili tijekom osamdesetih i devedesetih godina. Kao što će biti pokazano, postoji čitav niz zakona, uredbi, mjera i propisa raznih vrsta državne politike koji negativno utječu na društveno-ekonomsko stanje najnižih slojeva američkog društva i na taj način potiskuju

mnoge njihove pripadnike ispod službene granice siromaštva. Radi nadgledljivosti predmeta, ovaj pregled sadrži prikaz samo onih čimbenika koji uglavnom neposredno pridonose postojanju siromaštva i o čijem utjecaju postoje relativno precizni podaci dostupni autoru ili barem valjane teorijske dedukcije, a izostavljeni su čimbenici čije je djelovanje potpuno posredno. Stoga je izostavljen, na primjer, prikaz negativnog utjecaja poreza i javnog zaduživanja na investicije, poduzetništvo i ukupnu ekonomsku aktivnost (vidi Lee, 1986), dok su efekti monetarne politike spomenuti samo u mjeri u kojoj pridonose cikličkoj nezaposlenosti. Izostavljen je i prikaz mnogih oblika državne regulacije unatoč njihovim vrlo visokim društvenim troškovima (social costs).¹ Članak se također ne bavi neuklonjivim doprinosnicima siromaštvu kao što to mogu biti starost, invalidnost ili mentalni nedostaci osobe. Članak ima uvodni, pregledni i ilustrativni karakter, pa stoga ne pretendira na sustavnu, detaljnu i iscrpnu obradu složenog i mnogodimenzionalnog problema siromaštva u SAD.

Prikazani su učinci relevantnih elemenata sljedećih zakonodavno-regulativnih područja: programa pomoći siromašnima, radnog zakonodavstva, zatim trgovinske, porezne, monetarne, stambene, obrazovne i zdravstvene politike te zabrane trgovine drogom.

¹ Vidi pregled federalne regulacije i njenih društvenih troškova u: Niskanen, 1993. Ekološka je regulacija, primjerice, prema procjeni iz 1990. godine, smanjila tadašnji bruto domaći proizvod 5,85 posto (203 milijarde dolara) (Hazilla and Kopp, 1990).

PROGRAMI DRŽAVNE POMOĆI SIROMAŠNIMA

Na prvi je pogled besmisleno stavljati programe državne pomoći siromašnima među čimbenike koji pridonose siromaštvu jer je očito da oni ublažavaju siromaštvo, a vjerojatno i znatno smanjuju ukupni broj siromašnih, naročito ako se uzme u obzir izdašna i raznolika pomoć u obliku dobara i usluga (Rector, 1995). Živjeti od državne pomoći, međutim, nije u skladu s ključnim sastavnicama američkog etosa: vrijednostima neovisnosti i samostalnog postignuća. Zato su neki autori stanje ovisnosti o državnoj pomoći nazvali "latentnim siromaštvom" (Murray, 1984:64), želeći na taj način naglasiti da osoba ili obitelj u takvom stanju nije u potpunosti i u pravom smislu riječi prevladala siromaštvo.

Štoviše, programi državne pomoći siromašnima destimuliraju samostalno prevladavanje siromaštva i time pridonose "latentnom siromaštvu". Procjene o tome za koliko recipijent pomoći smanjuje svoje prihode od rada kreću se od 37 preko 60, pa sve do 80 centi po dolaru pomoći (Moffitt, 1992; Allen, 1993; Rector, 1995).

Neki programi, međutim, ne samo da destimuliraju rad već i potiču ekonomski iracionalno i društveno devijantno ponašanje. Tako, na primjer, mnoge "tinejdžerice" i mlade žene rađaju izvanbračnu djecu kako bi dobile novčanu pomoć koju pruža program pomoći obiteljima s djecom (Aid to Families with Dependent Children - AFDC) te čitav niz dodatnih dobara i usluga koje pružaju drugi programi. Mnoge recipijentice ne završavaju školu, ne udaju se i ne zapošljavaju, postajući tako dugoročnim ovisnicima o državnoj pomoći. Njihova su kućanstva dezorganizirana, mnogo ih uzima drogu, a njihova djeca rastu bez adekvatne kontrole i odgoja, što rezultira visokom stopom školskog neuspjeha i devijantnog ponašanja (Segalman and Marsland, 1989; Zinsmeister, 1995; Murray, 1994). Znatno dio ženske izvanbračne djece ubrzo rada novu generaciju takve djece, živeći i dalje od državne pomoći (Moffitt, 1992).

Međutim, procjene stručnjaka o snazi veze između veličine iznosa pomoći i stope izvanbračnih poroda međusobno se veoma razlikuju. Neki autori tvrde da je ta veza slaba, dok drugi vjeruju da se radi o skoro potpunoj determinaciji (Moffitt, 1992; Murray, 1994). U

prilog pretpostavke o snažnoj vezi govore dvije činjenice. Prvo, dok ukupni broj poroda po jedinici ženske fertile populacije opada, dotle broj izvanbračnih poroda po istoj jedinici raste (Murray, 1994). Drugo, postotak izvanbračnih poroda veći je kod siromašnih žena (56) nego kod nesiromašnih žena (11) (Murray, 1994). Jedini čimbenik koji može objasniti te pojave upravo je program državne pomoći siromašnim majkama s djecom. Pored toga, empirijske studije koje su potpuno obuhvatile i precizno mjerile veličinu pomoći i koje su "držale pod kontrolom" sve relevantne varijable dale su vrlo visoke rezultate (Murray, 1993).

Drugi je primjer program dodatnog sigurnosnog dohotka (Supplemental Security Income SSI) koji je namijenjen starim ili za rad (djelomično ili potpuno) nesposobnim osobama (persons with disabilities). O učincima tog programa ne postoje sustavne empirijske studije, ali su već i sami podaci o njegovim recipijentima vrlo sugestivni. Jedan od najbrže rastućih segmenata recipijenata posljednjih godina jesu alkoholičari i narkomani: njihov se broj popeo na oko 68 000 (Weaver, 1995). Tome treba pribrojiti i oko 182 000 istovrsnih recipijenata SSI-ju sličnog programa invalidskog osiguranja (Disability Insurance) koji formalno ne spada u programe državne pomoći siromašnima, ali djelomično ima istu funkciju (Weaver, 1995). Pored toga, 57 posto odraslih recipijenata programa SSI prima pomoć na osnovi "mentalnih poremećaja" (Weaver, 1995). Navedene činjenice očito upućuju na to da spomenuti programi nagrađuju i potiču devijantno i iracionalno ponašanje (Himmelfarb, 1994).

Programi pomoći siromašnima u SAD danas se nalaze u procesu reforme. Uvode se stroži kriteriji dodjele i vremenska ograničenja a zahtijeva se i radni angažman recipijenata (Zinsmeister, 1995). Čini se, međutim, da nije moguće konstruirati takav program pomoći koji ne bi nagrađivao stanje siromaštva i time pridonosio njegovu postojanju (Murray, 1984).

RADNO ZAKONODAVSTVO

Analize vremenskih serija podataka potvrđuju postojanje (očite) veze između visine stope nezaposlenosti i veličine nadnica nisko kvalificiranih radika s jedne strane te visine stope siromaštva s druge strane (Danziger and Gottschalk, 1989; Blank, 1993). Glavni razlog

za uvođenje mnogih elemenata radnog zakonodavstva bila je namjera zakonodavaca da se povećaju nadnice i zaposlenost nisko plaćenih radnika i da se tako ukloni ili umanjuje siromaštvo. Radno zakonodavstvo, međutim, ima posljedice koje zakonodavci nisu predvidjeli i koje su u nekim slučajevima čak potpuno suprotne njihovim manifestnim namjerama. Ovdje su prikazani efekti nekoliko važnih elemenata radnog zakonodavstva (uzetog u najširem smislu te sintagme): zakona o minimalnoj plaći, zakona o obveznim radničkim beneficijama, zakona i propisa u vezi sa sindikatima i kolektivnim pregovaranjem, izdavanje dozvola za javljenje nekim zanimanjima, propisa o zaštiti na radu te zakona i uredbi protiv rasne diskriminacije pri plaćanju radnika.

a) Zakon o minimalnoj plaći propisuje najnižu nadnicu po satu rada i time onemogućava zapošljavanje nisko kvalificiranih radnika čiji rad vrijedi manje od propisane nadnice. Riječ je prvenstveno o mladeži: 10-postotno povećanje minimalne plaće uzrokuje 1-3-postotno smanjenje zaposlenosti tinejdžera, i to naročito crnačkih tinejdžera (McConnell and Brue, 1992; Wonnacot and Wonnacot, 1990).² S druge strane, povećanje iznosa minimalne plaće pogađa i radnike koji ostaju zaposleni. Naime, da bi neutralizirali povećanje plaće nametnuto zakonom, poslodavci reduciraju obuku na radu, nagrade i odmore, a povećavaju intenzitet rada i pogoršavaju radne uvjete (McKenzie, 1988). Sve u svemu, procjenjuje se da 10-postotno povećanje minimalne plaće smanjuje ukupnu kompenzaciju za rad 2 posto (McKenzie, 1988).

b) Radno zakonodavstvo u SAD prisiljava poslodavce da plaćaju polovicu ukupnog doprinosa za mirovinu radnika (Social Security) te čitav doprinos za osiguranje nezaposlenih (Unemployment Insurance) i za osiguranje protiv nesreća na radu (Worker's Compensation) (McConnell and Brue, 1992). Zastupnici ekspanzije obveznih beneficija (mandated benefits) predlažu još i uvođenje obveznog zdravstvenog osiguranja, plaćenog bolovanja, porodijskog i roditeljskog dopusta, otpremnine u slučaju otpuštanja, otkaznog roka, plaćene prekvalifikacije, itd. (McKenzie, 1988; Mitchell, 1990). Neke od navedenih beneficija

mnogi poslodavci dragovoljno osiguravaju za svoje radnike. Empirijske studije, međutim, pokazuju da izdatke za obvezne beneficije poslodavci uglavnom prevladavaju na radnike, umanjujući njihovu plaću i/ili druge oblike kompenzacije za rad (McConnell and Brue, 1992).

c) Niz zakona i propisa u SAD štiti sindikate te potiče i regulira kolektivno pregovaranje (Raynolds, 1987). Negativni efekti sindikalizma na opće ekonomsko stanje vrlo su značajni. Prema jednoj procjeni, sindikati u privatnom sektoru reduciraju bruto nacionalni proizvod za najmanje 3,15 posto (Reynolds, 1987). Aktivnost sindikata iskrivljava odnose između nadnica, smanjuje fleksibilnost nadnica, stvara neefikasna radna pravila, potiče apsentizam, otežava uvođenje novih tehnologija, izaziva gubitke i štete zbog štrajkova i nasilja, povećava troškove pregovaranja i arbitraže, umanjuje profitabilnost poduzeća te obeshrabruje investicije i poduzetništvo (Reynolds, 1987).

Prema komparativnim studijama razlika u stupnju sindikaliziranosti radne snage između američkih država, 20-postotna sindikaliziranost povećava nezaposlenost za 1,2 postotna boda (npr. s 5 na 6,2 posto) (Summers, 1993). Sindikalnom aktivnošću izazvana nezaposlenost pogađa posebice nisko kvalificirane radnike (Reynolds, 1987). Povećana ponuda rada u nesindikaliziranom sektoru izaziva smanjenje nadnica pridonoseći tako razlici u plaćama između članova i nečlanova sindikata koji rade na sličnim poslovima. Razlika se tijekom 1980-ih godina kretala između 20 i 30 posto (Reynolds, 1993). Studije efekata sindikalne aktivnosti u velikim gradskim područjima (metropolitan areas) ustanovile su da postoje značajni negativni efekti na plaće i zaposlenost mladih crnaca (Polachek and Siebert, 1993).

d) Zakonski određena zaštita na radu provodi se na dva načina: prvo, propisivanjem i inspekcijom radnih uvjeta od Administracije za sigurnost i zdravlje na radu (the Occupational Safety and Health Administration - OSHA) i drugo, obvezatnim osiguranjem protiv nesreća na radu (Worker's Compensation). Propisi i aktivnost OSHA-e često su kritizirani jer nameću visoke troškove, a nemaju velikih

² Na zapošljavanje i radnu obuku mladeži vjerojatno je povoljno utjecalo uvođenje (šestomjesečne) subminimalne plaće za tinejdžere 1990. godine (McConnell and Brue, 1992).

učinaka na sigurnost na radu (McConnell and Brue, 1992; Wildavsky, 1988; Wildavsky, 1993; Viscusi, 1993). Tomu nasuprot, obvezno osiguranje radnika protiv nesreća, koje plaća poslodavac, obično se ističe kao uspješan način poticanja poslodavca da poveća sigurnost na radu. Naime, veličina premija ovisi o veličini rizika, a to stimulira poslodavca da reducira rizike (McConnell and Brue, 1992). Zanimajuće se, međutim, činjenica da radnici dobivaju obilnu kompenzaciju za rizik na poslu (Viscusi, 1993) te da redukcija rizika znači i redukciju kompenzacije za rizik, a upravo riskantni poslovi omogućuju nisko kvalificiranim radnicima da ostvare relativno veliku zaradu.³

e) Izdavanje državnih dozvola za bavljenje nekim zanimanjima (occupational licensing), tj. otežavanje ili onemogućavanje zapošljavanja u određenim zanimanjima, započelo je u SAD kao oblik rasne diskriminacije. Sustav licenciranja naročito su podupirali bjelački sindikati kako bi spriječili konkurenciju crnačkih radnika (Young, 1987). Današnji sustav licenciranja također prouzrokuje svojevrsnu diskriminaciju protiv crnaca i drugih pripadnika nižih slojeva jer povećava troškove ulaska u određena zanimanja. Na primjer, na testovima lakše prolaze kandidati koji posjeduju formalno obrazovanje (bogatiji) od onih koji posjeduju prvenstveno praktično znanje i vještine (siromašniji) (Young, 1987). Licenciranje tako pridonosi nezaposlenosti i povećava ponudu rada u nepokrivenim zanimanjima te u njima reducira plaće (Wagner, 1989). S druge strane, ograničavanje ponude usluga rezultira povećanjem njihovih cijena, što ponajviše pogađa siromašne potrošače. Pored toga, siromašni se potrošači mogu odreći skupih usluga i pokušati sami obaviti potreban posao. Time se reducira kvaliteta obavljenog posla (suprotno namjerama zakonodavaca), a u nekim slučajevima to može imati čak i tragične posljedice. Tako je, na primjer, jedna studija ustanovila značajnu vezu između visine cijena električarskih usluga i stope smrtnih slučajeva od udara struje (Young, 1987).

f) Zakoni i uredbe protiv rasne diskriminacije pri plaćanju radnika obično se smatraju čimbenicima koji značajno pridonose uklanja-

nju siromaštva (McEachren, 1994). Rjede se uvidaju, međutim, njihovi negativni aspekti i posljedice. Prije svega, antidiskriminacijsko zakonodavstvo polazi od pogrešne pretpostavke da rad bijelaca i crnaca istog zanimanja, dužine obrazovanja i radnog iskustva vrijedi jednako te zanemaruje postojanje razlika u kvaliteti obrazovanja (McEachren, 1994) i u prosječnom rezultatu na testovima inteligencije (razlika iznosi oko 15 bodova) (Herrnstein and Murray, 1994).

Poslodavci, međutim, uglavnom neutraliziraju efekte propisa o jednakom plaćanju putem redukcije drugih oblika kompenzacije za rad, posebice obuke na radu. Zato se iza približavanja veličina nadnica bijelaca i crnaca u nekim razdobljima krio rast razlika u ukupnoj kompenzaciji za rad (Polachek and Siebert, 1993). Pored toga, nemogućnost plaćanja niže nadnice odvraća poslodavce od zapošljavanja crnaca (Vedder and Galloway, 1993).

Na kraju, treba napomenuti da zakonski tretman crnaca kao žrtava aktualne ili povijesne društvene diskriminacije s jedne strane potiče odbacivanje individualne odgovornosti, a s druge povećava njihove aspiracije i očekivanja te tako potiče neproduktivno ili čak destruktivno ponašanje (Murray, 1984).

Može se, dakle, zaključiti da američko radno zakonodavstvo negativno djeluje na mogućnost zapošljavanja, visinu nadnica i realnu vrijednost kompenzacije za rad nisko kvalificiranih radnika.

OGRANIČAVANJE UVOZA

Tijekom 1980-ih i 1990-ih godina SAD su ograničavale uvoz na čitav niz različitih načina: putem carina, kvota, zakona protiv "dampinga" i "nepoštene trgovine", putem "dobrovoljnih izvoznih ograničenja", dodatnih poreza na uvoz, dugotrajnih carinskih procedura, itd. (Bovard, 1991; Lindsey, 1993). Prema jednoj studiji iz 1988. godine, uvozna su ograničenja koštala američke potrošače oko 80 milijardi tadašnjih dolara (Bovard, 1991). Uvozna ograničenja naročito pogađaju Amerikance s nižim prihodima koji velik dio svojeg dohotka troše na hranu, odjeću i druge osnovne potrepštine.

³ Ovaj argument vrijedi pod uvjetom da zakon o obveznom osiguranju potiče poslodavce da reduciraju rizike više nego što bi to činila tržišno određena kompenzacija za rizik. Pored toga, treba napomenuti da se iz eventualnog postojanja nepotpune informiranosti o riziku ne može izvesti zahtjev za regulativnom funkcijom OSHA-e, već samo za informativnom funkcijom.

Procjenjuje se da uvozna ograničenja smanjuju 32% kupovnu moć obitelji čiji se prihod kreće oko granice siromaštva (Bovard, 1991).

Glavni argument u prilog izvoznih ograničenja jest zaštita i stvaranje domaćih radnih mjesta. Međutim, takav postupak potrošači skupo plaćaju. Na primjer, godišnji iznos ukupne razlike u cijenama po radnom mjestu stvorenom nametanjem "dobrovoljnog izvoznog ograničenja" (voluntary export restraint - VER) japanskim proizvođačima automobila početkom 1980-ih godina kretao se u 1985. godini između 90 000 i 240 000 dolara (Wonnacot and Wonnacot, 1990), a razlika po radnom mjestu stvorenom ograničenjem uvoza čelika 1984. godine iznosila je 750 000 dolara (Blinder 1993).

Uvođenje uvoznih ograničenja doista stvara nova radna mjesta u zaštićenoj industriji, ali ono također uništava postojeća radna mjesta u industrijskim granama koje se koriste uvoznom robom.⁴ Tako je, na primjer, uvođenje VER-a za japanski čelik 1984. godine u dvije naredne godine povećalo zaposlenost u američkoj industriji čelika za oko 17 000 radnih mjesta. Međutim, zbog povećanja cijene čelika zaposlenost u industrijskim granama koje se koriste čelikom opala je za više od 52 000 radnih mjesta. Neto gubitak iznosio je oko 3 600 radnih mjesta (McKenzie, 1988). Pored toga, radnici koji su izgubili posao imali su u prosjeku oko 40% nižu plaću od ostalih (Lee, 1993).

Uvozna su ograničenja, dakle, vrlo efikasan čimbenik u stvaranju siromaštva u SAD. Valja pretpostaviti da će djelomična redukcija uvoznih ograničenja kroz implementaciju GATT-a (General Agreement on Tariffs and Trade) i NAFTA-e (North American Free Trade Agreement) donekle pomoći najnižim slojevima američkog društva.

POREZ NA DOHODAK I POREZNI KREDIT NA ZARAĐENI DOHODAK

Američka politika oporezivanja dohotka (Income Taxation) naizgled nema nikakvog utjecaja na dohodak najnižih slojeva radnika jednostavno zato jer su oni oslobođeni plaćanja poreza na dohodak te plaćaju samo porez na

plaću za mirovinu (Social Security Tax). Postoje, međutim, teorijske analize progresivnog oporezivanja dohotka koje pokazuju da ono ima negativne efekte na dohodak niskooporezovanih osoba. Naime, (efektivno) progresivno oporezivanje dohotka destimulira ulazak/prelazak u/na više plaćena, pa stoga po višoj stopi i oporezovana zanimanja i poslove (Wagner, 1989; Bradford; 1986; Stiglitz, 1988) Progresivno oporezivanje dohotka povećava relativnu atraktivnost nisko plaćenih poslova i zanimanja te ponudu rada u njima, a povećana ponuda rada vodi sniženju nadnica (Wagner, 1989). Progresivno oporezivanje dohotka, dakle, snižava dohodak nisko plaćenih radnika iako oni uopće ne plaćaju porez na dohodak.

S druge strane, nisko plaćeni radnici imaju pravo na porezni kredit na zarađeni dohodak (Earned Income Tax Credit - EITC) koji predstavlja svjetski negativni porez na zaradu (Allen, 1993). EITC je zapravo oblik novčane potpore nisko plaćenim radnicima i obično se smatra najboljim načinom pomoći siromašnima jer, za razliku od drugih programa pomoći, ne potiče nezaposlenost (Glazer, 1988). EITC, međutim, poput progresivnog oporezivanja dohotka, također povećava relativnu atraktivnost nisko plaćenih poslova i zanimanja te uzrokuje povećanje ponude rada i sniženje nadnica u njima. Pored toga, EITC, ovaj put kao i svaki drugi oblik pomoći, smanjuje količinu rada recipijentata jer im omogućava da, između ostale robe, "kupe" i dodatnu količinu dokolice (tzv. efekt dohotka - the income effect) (Mead, 1992).

MONETARNI "ŠOKOVI"

Snažna veza između kretanja stope rasta ponude novca ("M2") i kretanja stope rasta realnog bruto domaćeg proizvoda u SAD vidljiva je golim okom: potonja slijedi prvu uz relativno mala odstupanja (Gwartney and Stroup, 1994: 408). Kako federalna središnja banka (The Federal Reserve) kontrolira ponudu novca, monetarna je politika očito ključna odredbenica ekonomskih kretanja u SAD.

Uzrokujući ekonomske recesije i masovnu nezaposlenost koja je njihov sastavni dio, re-

⁴ Ograničavanje uvoza u SAD također smanjuje zaposlenost u izvoznim granama jer strancima otežava stjecanje dolarskog prihoda kojim mogu kupiti američku robu. Pored toga, ako uvođenje uvoznih ograničenja za neku robu uzrokuje povećanje ukupnih izdataka za tu robu, onda izdaci za drugu domaću robu opadaju, a time se smanjuje broj radnih mjesta u industrijskim granama koje ih proizvode (Gwartney and Stroup, 1994).

striktivni monetarni "šokovi" postaju u određenim razdobljima vrlo važan doprinosnik postojanju siromaštva. Tako je, na primjer, relativno oštar i dubok pad stope rasta ponude novca prethodio pojavi negativnih stopa rasta BDP-a i visokih stopa nezaposlenosti u razdoblju od 1980. do 1982. godine. Stopa ukupne nezaposlenosti prešla je 1982. godine iznos 10% koji neki autori smatraju točkom prelaska iz recesije u depresiju (Wonnacot and Wonnacot, 1990). Siromašniji su slojevi bili najteže pogođeni: stopa nezaposlenosti crnaca popela se iste godine na blizu 20%, a stopa nezaposlenosti crnačkih tinejdžera dosegula je rekordan iznos 51% (Wonnacot and Wonnacot, 1990). U skladu s tim, stopa siromaštva je s 11,7% u 1979. godini porasla na 15,2% u 1983. godini (Danzieger and Gottschalk, 1989).

Nakon završetka recesije bilo je potrebno oko šest godina visokog ekonomskog rasta da bi se stopa nezaposlenosti vratila na razinu od prije početka recesije. Stopa ukupne nezaposlenosti pala je na 5,3% u 1989. godini, ali je zatim ponovno porasla i, zahvaljujući recesiji u 1990. i 1991. godini, kojoj je također prethodio znatan pad stope rasta ponude novca, dosegula 7,7% u lipnju 1992. godine (Budget, 1994; Economic Report, 1994). Stopa siromaštva slijedila je isti obrazac: nakon šestogodišnjeg opadanja tijekom sredine druge polovice 1980-ih godina, nastupio je porast tijekom 1990-ih godina (Mc Eachren, 1994).

Monetarni su "šokovi", dakle, odigrali vrlo značajnu ulogu u stvaranju i reprodukciji siromaštva u SAD tijekom 1980-ih i 1990-ih godina.

STAMBENI PROPISI

Rješenje stambenog problema jedan je od osnovnih preduvjeta prevladavanja siromaštva. Međutim, u velikom broju američkih gradova gradnja i iznajmljivanje stanova uvelike su stimulirani, a u nekim slučajevima i praktički onemogućeni lokalnim stambenim propisima.

Riječ je, prije svega, o kontroli odnosno ograničavanju iznosa stanarine (rent control): gradske vlasti određuju maksimalni iznos stanarine koji stanodavac smije tražiti od stanara. Uvođenje ograničenja stanarine politički je vrlo popularna mjera koja uvijek dobiva vrlo snažnu potporu stanara (Hazlett, 1982). Zane-

maruju se, međutim, njene negativne posljedice. Prvo, kontrola stanarine odvrća poduzetnike i investitore od izgradnje stanova i tako smanjuje budući stambeni fond (Gwartney and Stroup, 1992). Drugo, ona destimulira stanodavce i kućevlasnike da ulažu u održavanje i popravak svojih stanova i zgrada, a pogoršavanje kvalitete stanova izaziva reakciju stanara te vodi sukobima koji još više pogoršavaju stambene uvjete (Tucker, 1990). Treće, ograničavanje stanarine smanjuje aktualnu ponudu i stvara nestašicu stanova za iznajmljivanje (Tucker, 1990).

Pored maksimalne visine stanarine lokalne vlasti često propisuju i kvalitetu stanova za iznajmljivanje, odnosno zabranjuju iznajmljivanje stanova koji ne zadovoljavaju propisane uvjete (van den Haag, 1993). Međutim, kvaliteta stanova odražava se na veličinu stanarine, pa stoga kontrola kvalitete stvara nestašicu stanova koji bi iznosom stanarine bili pristupačni siromašnim osobama i obiteljima (van den Haag, 1993).

Kontrola stanarine i kontrola kvalitete stanova čine, dakle, svojevrstne "škare" koje "podrezuju" ponudu iznajmljivog stambenog prostora u velikim gradskim središtima.

Pripadnici nižih slojeva, međutim, ne mogu riješiti svoj stambeni problem čak niti pokušajem "bijega" u bogata predgrađa. Naime, tamnošnji stanovnici onemogućavaju dolazak siromašnih došljaka iz grada ponajprije putem tzv. zoniranja (zoning). Zoniranje je oblik prostornog planiranja kojim se određuje vrsta gradnje na određenim područjima, tj. zonama (industrijska zona, stambena zona, trgovačka zona, itd.) (Dahlman, 1982). Zoniranje se često koristi kako bi se zabranila izgradnja jeftinih stanova za iznajmljivanje koja bi potaknula useljavanje nepoželjnih pripadnika nižih slojeva (Tucker, 1990). Zoniranje, dakle, služi kao instrument prostorne društveno-ekonomske diskriminacije i segregacije.

Odgovor države na stambene probleme siromašnih bila je izgradnja javnih stanova (public housing). Izgrađena su čitava naselja javnih stanova za siromašne koja su ubrzo postala centrima raspačavanja droge, maloljetničkih bandi i svakovrsnog kriminala (Chelf, 1992). Tisuće takvih stanova stoje prazni, dok drugi ubrzano propadaju. Godišnje oko 70 000 javnih stanova za siromašne biva napušteno, a

oko 3 000 biva potpuno demolirano (Chelf, 1992).

Stambena politika u mnogim američkim gradovima znatno otežava rješavanje stambenog problema siromašnih osoba i obitelji čak i kada im želi direktno pomoći.

OGRANIČAVANJE IZBORA ŠKOLE

U SAD postoji skoro opće suglasje da je obrazovanje jedan od najvažnijih čimbenika u smanjivanju ili uklanjanju siromaštva u društvu. U skladu s tim američke su države u proteklih 30 godina stalno povećavale izdvajanja za javno školstvo: izdaci po učeniku porasli su 58 posto u 1960-im godinama, 27 posto u 1970-im, i 29 posto u 1980-im godinama (Sowell, 1993). Suprotno očekivanjima, međutim, rezultati na testovima znanja u istom su razdoblju opadali. Na primjer, prosječni rezultat na verbalnom dijelu SAT-testa pao je s 466 bodova u 1967. godini na 422 boda u 1991. godini, a prosječni rezultat na matematičkom dijelu istog testa s 492 na 474 boda (Lieberman, 1993).

Iza opadanja rezultata na testovima znanja stajao je niz čimbenika: drastičan pad kriterija ocjenjivanja, slabljenje školske stege te širenje i prihvaćanje "liberalne pedagogije", "humanizacije škole" i "prava učenika" (Ravitch, 1983; Murray, 1984). Pored toga, analize nastavnih sadržaja svjedoče da je poduku tradicionalnim školskim predmetima dijelom, a tradicionalnim moralnim vrijednostima potpuno, potisnula indoktrinacija učenika raznim kulturno-ideološkim tvorevinama poput ekologizma, pacifizma, antinatalizma, feminizma, multikulturalizma i "seksualnog obrazovanja" (Sowell, 1993; Lieberman, 1993).

Javne škole u crnačkim ili hispaničkim četvrtima danas su u posebno lošem stanju. Njih karakterizira skoro potpuna odsutnost učeničke stege, što se očituje u čestom prekidanju i ometanju nastave, zakašnjavanju, izostajanju, neizvršavanju domaćih zadaća, sukobima s nastavnicima, itd. (Boaz, 1993). Oko 50 posto učenika uopće ne završava srednju školu, a mnogi koji formalno završe ne znaju valjano čitati, pisati i računati (Boaz, 1993). Takve škole i njihov neposredni okoliš često su poprišta nasilja. Na primjer, u školama New Yorka, samo tijekom školske godine 1991/1992,

ranjeno je 10 učenika, a ubijeno 6, ranjena su 4 nastavnika, a jedan je ubijen (Boaz, 1993).

Unatoč tome što su privatne i katoličke škole uspješnije, kvalitetnije i sigurnije od javnih (Coleman et al., 1982; Hanushek, 1992), američke države ne omogućavaju roditeljima da sredstva namijenjena obrazovanju njihove djece potroše prema vlastitom izboru. Ideji školskih "vaučera" posebno se snažno protive sindikati nastavnika i obrazovna administracija, i to iz očitih razloga: mogućnost izbora škole ugrozila bi njihov privilegirani položaj i podvrgnula ih konkurenciji (Lieberman, 1993).

Ograničavanje izbora škole, dakle, onemogućava djeci i mladeži iz siromašnih obitelji da usvoje znanja, vještine, navike i moralne vrijednosti potrebne za samostalno prevladavanje siromaštva.

REGULACIJA ZDRAVSTVA I KONTROLA LIJEKOVA

Ukupni troškovi za zdravstvo u SAD iznose oko 14 posto bruto domaćeg proizvoda. Unatoč tako velikim izdvajanjima, oko 35 milijuna Amerikanaca nema zdravstveno osiguranje (Tanner, 1993). Naime, zbog svoje vrlo visoke cijene zdravstveno je osiguranje nedostupno mnogim pripadnicima nižih društvenih slojeva.

Postoji više uzroka visokoj cijeni zdravstvenog osiguranja odnosno zdravstvenih usluga. Prije svega, sve američke države propisuju što ugovori o zdravstvenom osiguranju moraju sadržavati i time znatno utječu na njihovu cijenu (Tanner, 1993). Drugo, većina država ograničava ponudu zdravstvenih usluga zahtijevajući od ponuđača da dokažu postojanje potrebe za njihovim uslugama. Za gradnju bolnice, nabavu opreme ili pružanje novih usluga mora se dobiti dozvola države (certificate of need - CON). Procjenjuje se da CON-regulacija povećava bolničke troškove za oko 1,3 milijarde dolara godišnje (Tanner, 1993). Treće, države ograničavaju ponudu zdravstvenih usluga i putem dozvola za obavljanje liječničkog zanimanja te putem ograničavanja upisa na medicinske fakultete (Friedman, 1980). Četvrto, državno zdravstveno osiguranje za umirovljene (Medicare) i za siromašne (Medicaid) uvelike potiču potražnju za zdravstvenim uslugama i time povećavaju cijene. Korisnici

plaćaju vrlo mali dio troškova te stoga nemaju razloga biti svjesni troškova i štedljivi (Henderson, 1995). Peto, porezni sustav stimulira plaćanje zdravstvenog osiguranja zaposlenih od strane poslodavaca i također snažno potiče potražnju (Goodman, 1993). Kada bi obitelji morale same platiti prvih 2000 dolara godišnjih zdravstvenih troškova, procjenjuje se da bi ukupni nacionalni izdaci za zdravstvo opali oko 30 posto (Henderson, 1995).

Zdravstvenim troškovima pridonose i vrlo visoke cijene lijekova koje su dijelom rezultat kontrole Agencije za hranu i lijekove (the Food and Drug Agency - FDA). Dugotrajni proces službene provjere i odobravanja novih lijekova podvostručuje troškove njihove proizvodnje (Tanner, 1993). Pored toga, kontrola ograničava konkurenciju te destimulira farmaceutске kompanije da eksperimentiraju i otkrivaju nove lijekove (Tanner, 1994).

Nemoguće je procijeniti koliko je pacijenata izgubilo život zbog toga što neki lijekovi nisu otkriveni, ali postoje procjene o efektima odgode ulaska nekih lijekova u uporabu. Tako je, na primjer, tijekom desetogodišnje odgode uvođenja lijeka propanolola umrlo oko 100 000 ljudi koje je taj lijek za srčane bolesti i hipertenziju mogao spasiti, a proces službene provjere antibakterijskog lijeka Septra koštao je više od 80 000 života (Tanner, 1993). Čak i uz pretpostavku da kontrola FDA također spašava ljudske živote, tj. da tržište ne bi samo našlo načina da reducira rizik od ulaska opasnih lijekova, neto rezultat je negativan (Wildavsky, 1988). Društveno-ekonomski položaj žrtava kontrole lijekova nije poznat, ali se može pretpostaviti, znajući da su pripadnici nižih slojeva lošijeg zdravlja (Wildavsky, 1988), da su upravo oni disproporcionalno pogođeni i negativnim posljedicama aktivnosti FDA-e.

Regulacija zdravstva i zdravstvenog osiguranja te kontrola lijekova, dakle, ne samo da ekonomski pogađaju naročito niže slojeve američkog društva već i ugrožavaju njihovo zdravlje i živote.

ZABRANA TRGOVINE DROGOM

Prema podacima iz 1990. godine u SAD je tada bilo oko 5 milijuna redovitih korisnika kokaina i oko 500 000 redovitih korisnika heroina (Ostrowski, 1990), a oko 28 milijuna osoba tijekom godine barem je jednom uzelo drogu (Murray, 1990). Tako velika potražnja, zajedno

sa zabranom trgovine drogom, koja zabrana višestruko podiže cijene, stvara ogromno i vrlo lukrativno crno tržište. Stoga nije neobično da se u nekim američkim gradovima oko četvrtine mladih muškaraca povremeno ili stalno bavi "dilanjem" droge (Staley, 1992). Anketa koja je obuhvatila velik broj "diler" u Washingtonu, na primjer, pokazala je da se godišnji dohodak od preprodaje droge kreće između 24 000 i 43 000 dolara. U usporedbi s tim, rad u legalnoj ekonomiji po prosječnoj nadnici u istom gradu donosi godišnji dohodak od oko 12 000 dolara (Staley, 1992). Posao "diler" je rizičan i društveno stigmatiziran, ali, s druge strane, nadnice i mogućnosti zapošljavanja u siromašnim gradskim četvrtima manje su od prosječnih, pa je zato takav posao vrlo atraktivan, naročito kao izvor dodatnog prihoda (Staley, 1992).

Visoka cijena droge izvor je i raznih oblika kriminala. Na primjer, tijekom 1980-ih godina između 40 i 50 posto svih krađa, pljački i provala bilo počinili su korisnici droge, a prilikom tih zločina pogibalo je oko 1600 osoba godišnje (Ostrowski, 1990). Pored toga, crno tržište narkoticima karakteriziraju obračuni između konkurentskih bandi "diler", nasilje između "diler" i kupaca, ubijanje policijskih doušnika i sumnjivaca, itd. Donja granica procjene broja žrtava iznosi oko 750 godišnje (Ostrowski, 1990).

Kriminal povezan s drogom najteže pogađa siromašne gradske četvrti te ih čini potpuno nepodesnim za normalno odvijanje produktivnih aktivnosti (Staley, 1992). Razaranje moralno-pravnog poretka lokalne zajednice jedan je od najvažnijih doprinosnika ekonomskom i socijalnom ruinanju mnogih gradskih četvrti u SAD.

ZAKLJUČAK I IMPLIKACIJE

Na temelju iznesenog prikaza može se zaključiti da niz zakona, propisa, uredbi i mjera iz područja socijalne, radne, trgovinske, porezne, monetarne, stambene, obrazovne i zdravstvene politike te krivičnog zakonodavstva u SAD otežava ili onemogućava zapošljavanje nisko kvalificiranih (mladih) radnika, pridonosi njihovoj nezaposlenosti, reducira vrijednost njihovih nadnica i ukupne kompenzacije za rad, povećava cijene ili stvara nestašice osnovnih dobara i usluga, umanjuje poticaje za rad i samostalno prevladavanje siromaštva, onemogućava stjecanje kvalitetnog obrazovanja i rad-

nog iskustva te potiče ekonomski iracionalno, društveno devijantno i kriminalno ponašanje. Prikazani čimbenici negativno djeluju na društveno-ekonomsko stanje najnižih slojeva i znatno pridonose postojanju siromaštva u SAD. Ovaj zaključak treba nadopuniti napomenom da posljedice navedenih čimbenika tvore sinergijski koloplet u kojem se djelovanje sastavnih elemenata uzajamno pojačava (Murray, 1984).

Današnje aktivnosti američkih zakonodavaca uglavnom su usredotočene na reformu

programa pomoći siromašnima (prvenstveno AFDC-a), a skoro potpuno su zanemareni drugi čimbenici. Stoga se može pretpostaviti da se broj siromašnih građana SAD u sljedećih nekoliko godina neće bitno smanjiti.

Postojanje siromaštva u SAD velik je društveno-politički neuspjeh američkog naroda te upozorava da se zakonska rješenja zapadnih zemalja ne smiju nepromišljeno imitirati, već da je potreban oprezan, produbljen i kritički pristup u stvaranju intelektualnih pretpostavki državne politike.

LITERATURA:

- Allen, J. T. (1993), Negative Income Tax. U: Henderson, D. R. (ed.), *The Fortune Encyclopedia of Economics* (str. 333-335), Warner Books, New York
- Bassi, L. J. and Crawford, D. L. (1990), *Labor Economics and Public Policy*, JAI Press Inc., Greenwich, Conn
- Blank, R. M. (1993), Why were Poverty Rates so High in the 1980? U: Papadimitrou, D. B. and Volff, E. N. (eds.), *Poverty and Prosperity in the USA in the Late Twentieth Century* (str. 36-57), MacMillan, London
- Blinder, A. (1993), Free Trade. U: Henderson, D. R. (ed.), str. 526-529
- Boaz, D. (1993), Reviving the Inner City. U: Boaz, D. and Cranc, E. H. (eds.), *Market Liberalism: A Paradigm for the 21st Century* (str. 189-203), Cato Institute, Washington, D. C.
- Bovard, J. (1991), *The Fair Trade Fraud*, St. Martin's Press, New York
- Bradford, D. F. (1986), *Untangling the Income Tax*, Harvard University Press, Cambridge, Mass.
- Budget of the United States Government, Fiscal Year 1995*, U. S. Government Printing Office (1994), Washington, D. C.
- Chelf, C. P. (1992), *Controversial Issues in Social Welfare Policy: Government and the Pursuit of Happiness*, SAGE Publications, Newbury Park
- Coleman, J. S., Hoffer, Th. and Kilgore, S. (1982), *High School Achievement: Public, Catholic, and Private Schools Compared*, Basic Books, New York
- Dahlman, C. J. (1982), An Economic Analysis of Zoning Laws. U: Johnson, M. B. (ed.), *Resolving the Housing Crisis: Government Policy, Decentralization and the Public Interest* (str. 217-258), Pacific Institute, San Francisco, CA
- Danziger, Sh. and Gottschalk, P. (1989), *The Poverty of Losing Ground*. U: Kienzic, E. C. (ed.), *Study Guide and Readings for Stiglitz's "Economics of the Public Sector"* (str. 191-197), W. W. Norton and Co., New York
- Economic Report of the President* (1994), U. S. Government Printing Office, Washington, D. C.
- Friedman, M. and R. (1980), *Free to Choose: A Personal Statement*, Harcourt Brace Jovanovich, New York
- Glazer, N. (1988), *The Limits of Social Policy*, Harvard University Press, Cambridge, Mass.
- Goodman, J. C. (1993), Health Insurance. U: Henderson, D. R. (ed.), str. 684-689
- Gwartney, J. D. and Stroup, R. L. (1992), *Economics: Private and Public Choice*, Dryden Press, New York
- Gwartney, J. D. and Stroup, R. L. (1994), *Introduction to Economics: The Wealth and Poverty of Nations*, Dryden Press, New York
- Hamermesh, D. S. (1990), Unemployment Insurance Financing, ShortTime Compensation, and Labor Demand. U: Bassi, L. J. and Crawford, D. L. (eds.), str. 241-270.
- Hanushek, E. A. (1992), The Economics of Schooling: Production and Efficiency in Public Schools. U: Blaug, M. (ed.), *The Economic Value of Education: Studies in the Economics of Education* (str. 131-172), Edward Elgar, Aldershot
- Hazilla, M. and Kopp, R. J. (1990), Social Cost of Environmental Quality Regulations: A General Equilibrium Analysis, *Journal of Political Economy*, 98 (4): 853-874.
- Hazlett, Th. (1982), Rent Controls and the Housing Crisis. U: Johnson, M. B. (ed.), *Resolving the Housing Crisis* (str. 277-300), Pacific Institute, San Francisco, CA
- Henderson, D. R. (ed.) (1993), *The Fortune Encyclopedia of Economics*, Warner Books, New York

- Henderson, D. R. (1995), There is Health Care Crisis: It's Spelled G-o-v-e-r-n-m-e-n-t, *The American Enterprise*, 6(1):14-15.
- Herrnstein, R. J. and Murray, Ch. (1994), *The Bell Curve: Intelligence and Class Structure in American Life*, Free Press, New York
- Himmelfarb, G. (1994), A De-Moralized Society: The British/American Experience, *The Public Interest*, (117):35-60.
- Lee, D. (ed.) (1986), *Taxation and the Deficit Economy: Fiscal Policy and Capital Formation in the United States*, Pacific Institute, San Francisco, CA
- Lee, D. (1993), Redistribution of Income. U: Henderson, D. R. (ed.), str. 294-297.
- Lieberman, M. (1993), *Public Education: An Autopsy*, Harvard University Press, Cambridge, Mass.
- Lindsey, B. (1993), Taking the Offensive if Trade Policy. U: Boaz, D. and Crane, E. H. (1993), *Market Liberalism* (str. 227-241), Cato Institute, Washington, D.C.
- McConnell, C. R. and Bruc, S. L. (1992), *Contemporary Labor Economics*, McGraw Hill, New York
- McEachren, W. A. (1994), *Economics: A contemporary Introduction*, South-Western Publishing Company, Cincinnati, Ohio
- McKenzie, R. B. (1988), *The American Job Machine*, Universe Books, New York
- Mead, L. M. (1992), *The New Politics of Poverty: The Nonworking Poor in America*, Basis Books, New York
- Mitchell, O. S. (1990), The Effects of Mandating Benefits. U: Bassi, L. J. and Crawford, D. L. (eds.), str. 297-320.
- Moffitt, R. (1992), Incentive Effects of the U. S. Welfare System: A Review, *Journal of Economic Literature*, 30(1):1-61.
- Murray, Ch. (1984), *Losing Ground: American Social Policy 1950-1980*, Basic Books, New York
- Murray, Ch. (1990), How to Win the War on Drugs. U: Boaz, D. (ed.) *The Crisis in Drug Prohibition*
- Murray, Ch. (1993), Welfare and the Family: The U. S. Experience, *Journal of Labor Economics*, 11(1):224-262.
- Murray, Ch. (1994), *What To Do About Welfare*, December, str. 26-34
- Niskanen, W. A. (1993), Reduce Federal Regulation. U: Boaz, D. and Crane, E. H. (eds.), *Market Liberalism* (str. 103-114), Cato Institute, Washington, D. C.
- Ostrowski, J. (1990) Thinking about Drug Legalization. U: Boaz, D. (ed.), *The Crisis in Drug Prohibition*, (str. 45-76), Cato Institute, Washington, D. C.
- Polachek, S. W. and Siebert, W. S. (1993), *Cambridge University Press*, Cambridge
- Ravitch, D. (1983), *The Troubled Crusade: American Education 1945-1980*, Basic Books, New York
- Rector, R. (1995), Poorly Understood Poverty, *The American Enterprise*, 6(1):12-13.
- Reynolds, M. O. (1987), *Making America Poorer: The Cost of Labor Law*, Cato Institute, Washington, D. C.
- Reynolds, M. O. (1993), Labor Unions. U: Henderson, D. R. (ed.), str. 241-245
- Segalman, R. and Marslan, D. (1989), *Cradle to Grave: Comparative Perspectives on the State of Welfare*, MacMillan Press, London
- Sowell, Th. (1993), *Inside American Education: The Decline, the Deception, the Dogmas*, Free Press, New York
- Staley, S. (1992), *Drug Policy and the Decline of American Cities*, Translation Publishers, New Brunswick and London
- Stiglitz, J. E. (1988), *Economics of the Public Sector*, W. W. Norton and Co., New York
- Summers, L. (1993), Unemployment. U: Henderson, D. R. (ed.), str. 236-240.
- Tanner, M. (1993), Returning Medicine to the Marketplace. U: Boaz, D. and Crane, E. H. (eds.), *Market Liberalism* (str. 175-188), Cato Institute, Washington, D. C. Tucker, W. (1990), *The Excluded Americans: Homelessness and Housing Policies*, Regency Gateway, Washington, D. C.
- van den Haag, E. (1993), Who Goes Homeless?, *National Review*, 45(4):49-50.
- Vedder, R. and Gallaway, L. (1993), *Out of Work: Unemployment and Government in Twentieth Century America*, Holmes and Meier, New York
- Viscusi, W. K. (1993), Job Safety. U: Henderson, D. R. (ed.), str. 490-493
- Wagner, R. E. (1988), *To Promote the General Welfare: Market Processes vs. Political Transfers*, Pacific Institute, San Francisco, CA
- Weaver, C. L. (1995), Welfare Payments to the Disabled: Making America Sick?, *The American Enterprise*, 6(1):61-64.
- Wildavsky, A. (1988), *Searching for Safety*, Transaction Books, New Brunswick and London
- Wildavsky, A. (1993), Why Health and Safety are Products of Competitive Institutions? U: Boaz, D. and Crane, E. H. (eds.), *Market Liberalism* (str. 379-387), Cato Institute, Washington, D. C.
- Wonnacot, P. and Wonnacot, R. (1990), *Economics*, John Wiley and Sons, New York
- Young, S. P. (1987), *The Rule of Experts: Occupational Licensing in America*, Cato Institute, Washington, D. C.
- Zinmeister, K. (1995), Chance of a Lifetime, *The American Enterprise*, 6(1):4-6.